

законодавство, яке б відповідало не лише сучасному стану політичного, соціально-економічного розвитку суспільства, а й враховувало міжнародний досвід правотворення та правозастосування.

Література

1. Іоффе О.С. Основи римського приватного права: навчальний посібник / О. С. Іоффе, В. А. Мусін. – Ленінград : Видання Ленінградського ун-та, 1975. – 156 с.
2. Стасюк Г. Охорона дітей, позбавлених батьківського піклування, в історичному аспекті / Г. О. Стасюк // Право України. – 2005. – № 2. – С. 108-111.
3. Маслов В.Ф. Действующее законодательство о браке и семье / В. Ф. Маслов, З. А. Подопригора, А. А. Пушкин. – Х. : Изд-во Харьков. ун-та, 1972. – 212 с.
4. Нечаєва А. М. Сімейне право : Навчальний посібник / А. М. Нечаєва. – 3-є вид., перероб. і доп. – М. : Юність, 2008. – 328 с.

Анастасія Андріївна Харченко – студентка I курсу факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Лариса Василівна Красицька – професор кафедри цивільного права та процесу Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

СОЦІАЛЬНІ ВИПЛАТИ ЯК СКЛADOVA СПАДЩИНИ

Актуальність тематики дослідження соціальних виплат як складової спадщини обумовлена тим, що у судовій і нотаріальній практиці на тлі урізноманітнення майнових прав і обов'язків у складі спадщини, недосконалості правового регулювання виникає чимало проблем з їх оформленням. Судова статистика свідчить про значну кількість спорів щодо складу спадщини, охорони і захисту спадкових прав, а ухвалені судові рішення не завжди містять однакове застосування норм законодавства про спадкування. Проблемні питання спадкування окремих видів майна розглядалися у роботах Ю. О. Заїки, В. І. Крата, О. Є. Кухарєва, О. П. Печеного та інших правників. Проте питання спадкування соціальних виплат є малодослідженим у цивілістичній літературі.

Склад спадщини охоплює широке коло різноманітних майнових прав і обов'язків спадкодавця, носієм яких він був за життя, та які не припинилися зі смертю. Відповідно до ст. 1227 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 (далі – ЦК) суми заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, допомог у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, відшкодувань у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві, але не були ним

одержані за життя, передаються членам його сім'ї, а у разі їх відсутності – входять до складу спадщини.

У юридичній літературі правила, визначені у ст. 1227 ЦК, сприймаються неоднозначно. Зокрема, С. Я. Фурса та Є. І. Фурса доходять висновку, що таке положення зумовлює особливий підвид спадкування і за законом, і за заповітом членами сім'ї спадкодавця на трудові та соціальні виплати, що не узгоджується зі ст. 1217 ЦК. Далі автори відзначають, що це положення є таким, що суперечить волі спадкодавця, який вправі встановити, кому мають перейти всі належні йому права та обов'язки [1, с. 271]. О. П. Печений виходить з необхідності виокремлювати у складі спадщини майнові права і майнові обов'язки, оскільки на думку автора, ключовим при визначенні складу спадщини є майновий зміст [2, с. 20]. Автор пропонує відносити до складу спадщини значне коло майнових прав, зокрема, право власності; емфітевзис (ч. 2 ст. 407 ЦК), суперфіцій (ч. 2 ст. 413 ЦК); майнові права інтелектуальної власності (ч. 3 ст. 424 ЦК); майнові права щодо юридичних осіб; зобов'язальні права вимоги за договорами; право на відшкодування збитків (ч. 1 ст. 1230 ЦК); право на одержані спадкодавцем заробітну плату, пенсію, стипендію, аліменти, інші соціальні виплати (ст. 1227 ЦК); право на вклад у банку (ст. 1228 ЦК) [2, с. 20, 22].

Варто зазначити, що у ст. 1227 ЦК визначено спеціальний порядок переходу права на одержання зазначених сум до певного вузького кола осіб – членів сім'ї спадкодавця, для яких спільно з одержувачем таких сум вони були основним джерелом до існування.

У правозастосовній практиці виникають питання щодо тлумачення поняття «інші соціальні виплати, які належали спадкодавцеві, але не були ним одержані за життя». Вочевидь, що до таких грошових сум, крім заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, відшкодувань у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я доцільно віднести одноразову грошову винагороду жінкам, яким присвоєне почесне звання України «Мати-героїня»; допомогу по безробіттю, у тому числі одноразову її виплату для організації безробітним підприємницької діяльності; тимчасову державну допомогу дитині; допомогу на поховання. Крім того, важливо встановити, що будь-яке майнове право, що може бути розтлумачене як «право на інші соціальні виплати», повинно мати особистий характер, повинно виникнути у спадкодавця, але за життя ним воно не було здійснене. Так, якщо йдеться про нагородження спадкодавця, що передбачає певне грошове заохочення нагородженого, то доцільно з'ясувати, чи зазначене грошове заохочення у певній сумі було нараховане нагородженому, але не одержане було ним за життя, і тільки у такому випадку право на одержання відповідної грошової суми переходить до членів сім'ї спадкодавця, а у разі їх відсутності – входить до складу спадщини.

ЦК не визначає строків, протягом яких члени сім'ї мають одержати належні спадкодавцеві соціальні виплати, однак у ст. 1227 ЦК

передбачається інший досить важливий правовий наслідок: у разі відсутності членів сім'ї, зазначені суми грошових коштів входять до складу спадщини. Отже, можна зробити висновок, що члени сім'ї мають можливість звернутися за виплатою відповідних грошових сум до зобов'язаних осіб протягом шестимісячного строку з дня смерті спадкодавця, зважаючи на те, що згідно з ч.1 ст. 1270 ЦК для прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини.

Таким чином, соціальні виплати можуть входити до складу спадщини за наявності наступних умов: були нараховані спадкодавцеві за його життя; не були одержані спадкодавцем за його життя; відсутні члени сім'ї спадкодавця, яким вони можуть бути передані після смерті спадкодавця.

Література

1. Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд : [наук.-практ. посіб.] / [С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, О. М. Клименко та ін.]; за заг. ред. С. Я. Фурси. – К. : Видавець Фурса С.Я. : КНТ, 2007. – 1216 с.
2. Печений О. П. Склад спадщини за цивільним законодавством України / О. П. Печений // Нотаріат для Вас. – 2011. – № 11. – С. 19-28.

Марина Дмитрівна Шаповал – студентка I курсу факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Олена Олегівна Маркова** – доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ОПЛАТНІСТЬ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ

«Дарувати вигідно, так як рука, що дає не збідніє, і він буде винагороджений і морально і економічно» – М. Мосс

Цивільний кодекс України, а саме ст. 717, дає визначення договору дарування, згідно з якою за договором дарування одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність [1].

Договір дарування спрямований на припинення права власності в дарувальника і виникнення права власності в обдарованого чи безоплатну передачу майна у власність.

Безоплатність таких договорів означає, що відчужувач не має права вимагати від набувача зустрічних дій немайнового та майнового характеру. Інша справа щодо немайнових дій, тої ж подяки. Такі обов'язки переносяться у сферу звичаїв і немайнових відносин. Безоплатне надання